

Jan Björklund: Almedalstal 2009

Talare
Jan Björklund
Partiledare

Datum
29 juni 2009

Plats
Almedalen, Visby

1

Atefah Sahaaleh blev 16 år gammal. Hon avrättades genom hängning på ett torg
5 inför publik i den iranska staden Neka. Hon ansågs ha brutit mot sharialagen
om kyskhet.

Atefah hade upprepade gånger blivit våldtagen av en 55-årig man med
bakgrund i de islamistiska säkerhetsstyrkorna. Enligt BBC finns inga
10 domstolshandlingar att ta del av, men Atefah hade erkänt att hon blivit
våldtagen av den äldre manen, varpå domstolen dömde henne till döden genom
hängning.

Iran är en av världens värsta diktaturer. Kvinnor lever under ett förtryck som
15 kan jämföras med europeisk medeltid. Homosexuella döms till döden bara för
att de är homosexuella.

Iran är dessutom en regional stormakt. Deras stöd till terroriströrelser i
Mellanöstern har orsakat tiotusentals oskyldiga människors död, och försvårar
20 en lösning av Israel-Palestina-konflikten.

Inget skulle betyda så mycket för fred och frihet i Mellanöstern som om den
islamistiska diktaturen i Iran ersattes av en demokratisk regering.

25 Det är hög tid att dessa tyranner, förklädda till präster, lämnar ifrån sig makten
till demokratiskt valda ledare.

Det är nu knappt tjugonio timmar kvar till att Sverige är ordförande i den
Europeiska unionen. Ordförandeskapet fick en bra start på valdagen den sjunde
30 juni. Aldrig förr har svenska folket röstat så pro-europeiskt. De EU-fientliga

partierna gick kraftigt bakåt. Som en följd av finanskrisen har svenska folket också blivit väsentligt mer euro-vänligt.

35 Nu har euron prövats i snart tio år. Provet har utfallit positivt. Finanskrisen har mötts mera kraftfullt genom euro-ländernas samarbete än om varje land skulle agerat var för sig, där valutaspekulanter hade utnyttjat olika valutors svängningar.

40 Jag utgår från att även Mona Sahlin har sett vad euro-samarbetet har betytt för Europa de senaste nio månaderna. Därför är deras slutsats ytterst märklig. Mona Sahlin säger nu att euro-frågan i Sverige tidigast får diskuteras 2015. För det kan väl inte vara så att hänsynen till Lars Ohly väger tyngre för Mona Sahlin än hänsynen till svenskarnas ekonomi och välfärd?

45

Vi liberaler drar den rakt motsatta slutsatsen efter att ha studerat finanskrisen:

Det är dags för Sverige att införa euron!

50 ”Mer till allt och alla.”

Där har vi den solklara valaffischen för de rödgröna partierna inför nästa års val. Det finns inte en enda statsutgift de inte vill öka. Alla ska få mer. Ingen behöver betala. Otroligt! Vilket erbjudande!

55

I verklighetens värld är det förstås annorlunda. Spanien och Storbritannien är de två största EU-länderna med socialdemokratiska regeringar. De har fört en traditionell socialdemokratisk politik, ”mer till allt och alla”. Dessa länder tillhör nu värstingarna i industrivärlden med ekonomiska problem. Spaniens arbetslöshet är mer än dubbelt så hög som Sveriges. Storbritanniens budgetunderskott är bland de största i den industrialiserade världen. Dessa länder står nu inför omfattande saneringsbehov, nedskärningar av offentlig service och skattehöjningar för vanligt folk.

65 I Sverige har vi fört en klok och långsiktig ekonomisk politik. I år stimulerar vi ekonomin med 50 miljarder kronor över statsbudgeten, till kommunerna, infrastruktur, forskning, ROT-avdrag, skattesänkningar för arbete och för att anställa fler. Vi tillhör de länder i Europa som gör de kraftigaste stimulanserna 2009. Oppositionens kritik att vi är passiva faller platt till marken.

När vänsterns talesmän ska beskriva hur alla nya utgifter ska betalas talar de diffust om skattehöjningar för de rikaste. Att de blir diffusa beror på att budskapet är en stor bluff. De större förmögenheterna i Sverige är inte tillräckligt stora eller tillräckligt många för att räcka till annat än en liten bråkdel av de utgifter som lovas ut. Hela idén är dessutom teoretiskt fel tänkt; om vi inför en konfiskatorisk beskattning på förmögenheter i vårt land, kommer dessa omedelbart att flyttas till ett annat land. Fråga Ingvar Kamprad varför IKEA numera ägs i Nederländerna i stället för i Sverige!

Men när Mona Sahlin pressades i Agendas partiledardebatt erkände hon att Socialdemokraterna lovar höjda inkomstskatter för alla. Vänsterpartiet lovar rejält höjda inkomstskatter. De vill höja skatten för låginkomsttagare, till exempel ett vårdbiträde, med mer än tusen kronor i månaden.

Jag har letat för att hitta några ekonomer som tycker att det är en bra idé att höja skatterna i lågkonjunktur. Jag har faktiskt inte hittat någon.

Jag har lärt mig tvärtom; att när det är lågkonjunktur så bör ekonomin stimuleras, till exempel genom sänkta skatter. Att staten drar in köpkraft just när det är lågkonjunktur vore direkt kontraproduktivt.

Vänsterpartiets recept för att komma ur krisen är det mest häpnadsväckande. Så sent som för två veckor sedan skriver de i en reservation i riksdagen: ”Vi ifrågasätter systemet med utgiftstak som gör det svårare att genomföra olika typer av sociala reformer på statsbudgetens utgiftssida.” Bort med budgetreglerna. Brass på bara. Att effekterna ganska snart skulle bli stora räntehöjningar berättar de inte. Låga räntor är nu en förutsättning för återhämtning. Men på det har ju Miljöpartiet en lösning; de har ju faktiskt stämmobeslut på att räntor ska förbjudas.

Miljöpartiet är det parti som nu får anpassa sig snabbast i den rödgröna kartellen. Rättning vänster! Miljöpartiet grundades som ett alternativt parti, ett anti-etablissemangsparti. De var emot storskalighet, mot staten, för individens frihet, mot kollektivism.

Nu måste jag säga att jag ser inget parti som i så hög grad låter sin politik styras av målet att erövra ministerposter. Plötsligt ska skattetrycket höjas, tycker

110 Miljöpartiet. Plötsligt är facketts rättigheter viktigare än individens. Plötsligt ska friskolor bekämpas. Anpassligheten är stor. Makt och poster är målet.

Förr brukade man skämta om Miljöpartiet att deras politik var som en vattenmelon: grön utanpå, men röd inuti. Numera måste man säga att
115 Miljöpartiets politik börjar likna tomaten: röd både inuti och utanpå.

Sofie är 26 år och numera kökschef på Öland.

Sofie blev först arbetslös direkt efter gymnasiet. Hon kände att
120 restaurangbranschen var hennes intresse. Hon gick till arbetsförmedlingen som tipsade henne om lärlingsutbildning.

Så hon gick fyra års kockutbildning som lärling. Hon fick en låg lärlingslön. Hon fick jobb på den restaurang där hon var lärling, när själva utbildningen väl
125 var slut.

Det är bara det att Sofies utbildning har inte varit tillåten i Sverige. Det var faktiskt den svenska arbetsförmedlingen som rekommenderade henne att söka lärlingsutbildningen i Danmark.
130

Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet än många av våra grannländer. Detta har inte bara med krisen att göra, utan vi har haft en högre ungdomsarbetslöshet under många år och under olika regeringar.

135 I Danmark och Tyskland bedrivs yrkesutbildning som lärlingsutbildning. En 17-åring som vill utbilda sig inom ett yrke blir lärling på en arbetsplats, får en låg lärlingslön och läser in teoretiska ämnen på ett yrkesgymnasium. Om utbildningen lyckas, så får lärlingen ofta fast anställning efter att lärlingsperioden är slut.

140 I Sverige är tanken att man ska lära sig ett yrke genom tre år i gymnasieskolan, där man bygger en kopia av bilverkstan inne i skolans lokaler, och där alla yrkes elever dessutom tvingats läsa in teoretisk högskolebehörighet. Detta har lett till att många elever hoppar av gymnasiet. För den som har hoppat av är det
145 svårt att få jobb.

Det är hög tid att byta politik. Vi måste sänka tröskeln mellan

150 utbildningsväsendet och arbetsmarknaden. Fler ungdomar måste slussas in i
jobb, inte ut i arbetslöshet.

155 Som en följd av alliansens beslut har de 3600 första lärlingarna i Sverige just gått
ut första ring. De rödgröna partierna kräver nu att även dessa elever ska tvingas
läsa in teoretisk högskolebehörighet, annars sorterar vi säger de. Men följden av
en sådan politik skulle vara att en stor mängd lärlingar skulle hoppa av och i
stället bli arbetslösa.

160 En annan orsak till den höga svenska ungdomsarbetslösheten är de höga svenska
ingångslönerna. Frågan är egentligen vem som har tjänat på detta? Fler yngre
blir arbetslösa och de äldre upplever en otillräcklig löneutveckling.

165 En ung människa som blir arbetslös och som ännu inte har hunnit forma ett
eget vuxenliv löper stora risker av ett långvarigt utanförskap; vänja sig vid att bli
försörjd utan att arbeta; att börja ägna ledig tid åt destruktiva beteenden. Att
bekämpa arbetslöshet är alltid viktigt, men av sociala skäl är
ungdomsarbetslöshet ännu viktigare att motarbeta.

170 Folkpartiet har idag presenterat ett förslag om en ny anställningsform,
lärlingsanställning, som riktar sig till unga mellan 16 och 21 år. I en
lärlingsanställning har man lägre lön och mer begränsat anställningsskydd än
den som är vuxen, har erfarenhet och kompetens.

175 Håll i er nu, för nu ska jag säga något som fram tills nu har varit starkt
kontroversiellt att säga i Sverige:

Det är bättre att en 20-åring får ett lärlingsjobb med en låg lön, än att 20-åringen
går arbetslös med socialbidrag.

180 Wilhelmina Skogh växte upp här på gotländska Fårö. Hon föddes 1849 och
uppfostrades av sin mormor under mycket enkla förhållanden. Tolv år gammal
tog hon ångbåten till Stockholm och arbetade som diskerska och bestämde sig
för att lära sig restaurangyrket.

185 Wilhelmina Skogh kom under sitt yrkesliv i turistnäringen att bli en stor
entreprenör.

Hon kom på idén att bygga bekväma hotell nära järnvägsstationerna. Hon lärde

svenskarna att äta grönsaker till köttet, som man gjorde på kontinenten. 1902 blev hon, Wilhelmina från Fårö, direktör för Grand Hotel i Stockholm.

190

Hennes livsresa hade inte varit möjlig utan två liberala reformgenombrott på 1800-talet: För det första avskaffandet av skråväsendets monopol och införandet av fri konkurrens på marknaden. För det andra att kvinnor tilläts driva företag.

195

Wilhelmina Skogh är ett exempel på hur människors potential kan frigöras när nya möjligheter öppnas. Det är politikens uppgift att undanröja sådana hinder.

200

Mot de konservativa har liberaler i århundraden fått ta striden att friheten ska delas av alla. Det är en nyliberal myt att ett samhälle fullständigt fritt från politiska beslut skulle leda till största möjliga lycka för alla. En bra skola för alla är till exempel grunden för att också de mindre lyckligt lottade ska kunna. En bra skola för alla kräver åtaganden från samhället. En bra skola kompenserar för sämre förutsättningar i hemmet.

205

Mot vänstern har liberaler kämpat mot Jantelagen. Denna inställning att alla ska stöpas i samma form. Ingen ska få sticka ut. Ingen ska få tro att de är nåt – annat än en kugge i ett maskineri, eller en liten del av ett stort grått kollektiv. Att staten vet bättre än människorna.

210

Dessutom tjänar vi alla på att enskildas potential utnyttjas. Ett liberalt fundament är att ett samhälle genom att ta tillvara och värna det individuella också skapar välfärd för alla.

215

En människas insatser ska inte värderas utifrån social bakgrund, utan efter vad han eller hon faktiskt uträttar. Men människor kommer att utnyttja sina livschanser olika. Olika människor gör olika livsval. Det är inte politikernas uppgift att korrigera alla livsval.

220

Socialdemokratisk jämlikhet betyder att alla ska bli likadana.

Liberal jämlikhet utgår från att människor är olika och att vi inte ska stöpa alla i samma form. Men alla ska ha likvärdiga chanser och möjligheter.

225

Låt mig peka på några strategiska områden i samhället som måste reformeras

och attityder som måste förändras så att fler människor ska kunna utvecklas längre än idag. För det första skolan.

230 Om man brinner för lika möjligheter trots olika bakgrund, då är utbildningen nyckeln.

Vi drivs av en enkel men kontroversiell princip. Jämlikhet är inte att alla nittonåringar som lämnar gymnasiet efter tolv år i skolan kan exakt lika mycket,
235 eller lika lite. Jämlikhet är att alla skolelever ska få de bästa möjliga förutsättningarna att utvecklas så långt de kan, utifrån sina individuella förutsättningar.

Den enskilt viktigaste förändringen i den nya skollag som jag presenterade för
240 ett par veckor sedan är att elever med svårigheter får rätt till extra stöd, och att föräldrar kan överklaga om de är missnöjda med stödet.

Elever som mår dåligt, fysiskt eller psykiskt, presterar sämre i skolan. En viktig
ambitionshöjning i den nya skollagen är att alla elever ska ha tillgång till
245 skolhälsovård och elevvård, oavsett vilken kommun de bor i, eller om de går i kommunal skola eller friskola. Detta är två viktiga reformer för att öka chanser och möjligheter för elever med svårigheter i skolan.

Men låt mig nämna en annan grupp elever som inte heller har fått möjlighet att
250 utveckla sin fulla potential. De riktigt studiebegåvade eleverna.

I den nya skollagen föreslås att elever med mycket hög begåvning i till exempel
matematik eller naturvetenskap ska kunna få gå i särskilda klasser för att där
utvecklas snabbare. De tre rödgröna partierna skriker nu i högan sky för att
255 stoppa detta. Men varför?

Varför är det okej att elever som är duktiga i idrott eller musik går i särskilda
elitklasser, men inte elever som är duktiga i teoretiska ämnen? Varför ska
högpresterande elever sitta och rulla tummarna och vänta in övriga i
260 klassrummet? På vilket sätt skapar detta jämlikhet? Jo, jag förstår att det skapar jämlikhet, om man anser att jämlikhet är att alla ska uppnå exakt samma resultat när skoltiden är slut.

I skolpolitiken blir det tydligt att två olika ideologiska synsätt ställs mot

varandra.

Vårt synsätt är det motsatta;

- 270 Individualisering därför att människor är olika, kombinerat med ett starkt stöd för de som har stora svårigheter. Individualisering och socialt ansvar. Det är precis just det som är socialliberalism, även i skolpolitiken.

För det andra – företagande måste uppmuntras.

275

Den svenska socialdemokratiska jantelagen får sin förlängning i den socialdemokratiska svenska avundsjukan. Ingenstans märks detta tydligare än i attityden till företagsamhet.

- 280 Det är inget fel på stora företag. Tvärtom, de sysselsätter många människor, skapar tunga varumärken som kan förknippas med Sverige och ger jobb åt många underleverantörer. De stora företagen drar in stora exportintäkter till den svenska välfärden.

- 285 Men vi måste komma ihåg att stora företag har varit små. Och att även stora företag kan misslyckas och gå omkull. Jag växte själv upp i en bygd som präglades av stor oro när de stora bjässarna inom textilindustrin som givit jobb och försörjning åt familjer i generationer gick omkull på något enstaka årtionde.

- 290 Därför måste det hela tiden fyllas på med nya småföretag. Några av dem måste bli så framgångsrika att de växer sig till stora.

Tänk efter vilka som är de stora svenska bjässarna och hur de växte fram; Lars Magnus Ericson som konstruerade telefonen och lade grunden till dagens

- 295 Ericson. Sven Wingquist som konstruerade kullagret och lade grunden för SKF. Gustav Larsson och Assar Gabrielsson som kom på den tokiga idén att bygga en bil, och som med det grundade Volvo. Utan dessa enskilda personer skulle företagen aldrig ha startats.

- 300 De rödgröna partierna tycker det är bra att det finns företag som ger jobb. Men de gillar inte företagare. De rödgröna partierna tycker det är bra att det finns starka företag som kan beskattas. Men de gillar inte vinster.

305 Men inga företag kan existera utan företagare.

Många småföretagare känner den iskalla attityden från omgivningen; om de misslyckas möts de av skadeglädje – om de lyckas möts de av avundsjuka.

310 Attityden till företagande måste förändras. Detta är en strategisk uppgift för Sverige!

Man måste också inse att framtiden välstånd kanske inte skapas i gårdagens branscher. Vilka som är framtidens branscher vet vi inte idag. Men vi vet att
315 avmonopolisering öppnar nya möjligheter för kreativitet. Men beslut att lösa upp monopol har många motkrafter som slår vakt om sina särintressen och privilegier.

1913 upphävde Karl Staaffs liberala regering apotekens monopol på att tillverka
320 läkemedel. Därmed lades grunden för den framgångsrika svenska läkemedelsindustrin. Medicinalstyrelsen och apotekarna var naturligtvis helt emot denna reform.

Två kontroversiella politiska beslut var förutsättningar för den framgångsrika
325 svenska telekomindustrin. 1981 tog den dåvarande borgerliga mittenregeringen beslutet att tillåta Jan Stenbäcks företag, Comviq, att koppla sina samtal till det fasta telenätet. Televerket protesterade kraftfullt. På 90-talet tog den borgerliga regeringen beslutet att avreglera telekommarknaden. Mona Sahlin röstade nej. Utan dessa båda beslut hade Sverige aldrig blivit så framgångsrikt på IT-
330 området.

Wilhelmina Skogh hade aldrig kunnat uträtta sina storverk inom turistnäringen utan att skråväsendets monopol avskaffades. Tänk på det, alla ni rödgröna, som
335 försvarar dagens monopol i de stora kvinnodominerade branscherna i den offentliga sektorn.

För det tredje; det sociala skyddsnätet.

För att våga satsa på nya idéer, att ta språnget ut i det okända – så måste det
340 finnas ett skyddsnät om man faller.

Det svenska sociala skyddsnätet är tämligen finmaskigt. Ibland har det varit för

345 finmaskigt. Skydds nätet ska just fånga den som faller, men inte i onödan snärja den som kan för sig själv.

350 Samhällets socialförsäkringar är ett sätt för människor att försäkra sin inkomst, om man inte längre kan försörja sig genom arbete. Försäkringarna måste då vara utformade så att de på olika sätt stimulerar människor att gå tillbaka till vanligt arbete. Denna stimulans har tidvis varit otillräcklig.

355 Men på ett område är själva skydds nätet otillräckligt. Att en miljon svenskar står utanför A-kassan är olyckligt, i synnerhet under dåliga tider. Jag vet att många valde att gå ur, när avgifterna höjdes 2007. Men sanningen är att huvuddelen av de som står utanför, gjorde detta även innan dess.

360 Man skulle ju kunna säga att den som står utanför A-kassan får skylla sig själv om de blir arbetslösa. Men, eftersom vi inte är beredda att låta människor svälta ihjäl, så blir det ju så att samhället i sista änden ändå måste ansvara för en basförsörjning, ytterst med socialbidrag. Då är det bättre att alla är med och betalar in en försäkringsavgift och sedan också är med i arbetslöshetsförsäkringen. Det är själva innebörden i en generell välfärdspolitik.

365 Det är obegripligt för mig att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är emot en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det kan bara förstås som att de är oroliga att färre då skulle vara fackliga medlemmar. Men jag har faktiskt större tilltro till facken än så.

370 Alla har idag sin inkomst försäkrad mot sjukdom och mot arbetsskada.

Det är faktiskt dags att alla försäkras också mot arbetslöshet!

375 För det fjärde: Det måste löna sig att utbilda sig. Det måste löna sig att arbeta hårt, att ta ansvar på jobbet.

Alliansregeringen har sänkt skatterna på eget arbete, störst prioritet har givits åt människor med små och medelstora inkomster. Ett vårdbidrag har fått sin inkomstskatt sänkt med 1000 kronor i månaden.

380 Det är en inriktning som måste fortsätta. I vilken takt och i vilken omfattning får avgöras av den fortsatta ekonomiska utvecklingen. Precis just nu är

utrymmet såklart mycket begränsat.

385 Men under nästa mandatperiod borde vi även kunna avveckla värnskatten.
Värnskatten är en ren straffskatt på långa utbildningar och ansvarstagande och
sänder en märklig signal.

390 Inställningen från vänsterhåll är att jämlikhet innebär att alla ska tjäna lika
mycket. Det är en märklig attityd. Vår liberala inställning är att människor ska
kunna påverka sin ekonomiska standard, genom sina livsval.

395 Samhället som helhet tjänar på att det lönar sig att anstränga sig hårt. Detta
förstod faktiskt även Socialdemokraterna, i ett anfall av klarsynthet, när de
gjorde skatteuppgörelsen med Folkpartiet 1989. Under några få år orkade
Socialdemokraterna stå för principen ”hälften kvar”.

Mötesdeltagare!

400 Att staten tillåter människor som arbetar hårt att kunna tjäna pengar är en
förutsättning för att staten ska kunna hjälpa de människor som behöver
samhällets stöd.

Socialdemokrater motarbetar rikedom! Liberaler motarbetar fattigdom!

405 Den stora liberala uppgiften i dagens politik är att utmana den
socialdemokratiska synen på jämlikhet. Att skapa ett möjligheternas Sverige,
som med utgångspunkt i allas lika värde också ser varje individs unika
begåvning. Där det är okej att sticka ut, att höras och synas.

410 Socialdemokraternas ideal är landet Jante. Där ingen får sticka ut, synas eller
höras för mycket. Där ingen får vilja för mycket eller lyckas bättre än någon
annan. Där ingen ska tro att de är något.

415 För en liberal är landet Jante ett andefattigt land. Sverige har inte råd att slösa
bort talang och begåvning, att kväva idérikeedom och vilja.

Vårt uppdrag är att öka möjligheterna till klassresor som den Wilhelmina Skogh
gjorde i början av 1900-talet. Den tidens klasskamp är över. Men arbetet för att
ge alla människor möjlighet att nå sin fulla potential har bara börjat.

420

Tack för att ni har lyssnat.

Taggar

425 2000-tal, 2009, Almedalen, Folkpartiet Liberalerna, Liberalerna, Man, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/jan-bjorklund-almedalstal-2009>

430

435

440

445

450

455